

ПРОПОЗИЦІЇ

Міністерства енергетики України

до проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо посилення захисту вразливих споживачів електричної енергії та захищених споживачів природного газу»

внесеного народними депутатами України Королевською Н. Ю.,
Солодом Ю. В., Гнатенком В. С.

реєстраційний номер 5407-1 від 13 травня 2021 року
(далі – проєкт Закону)

до першого читання

1. Проєкт Закону підтримується із зауваженнями.

2. Метою прийняття проєкту Закону є внесення змін до Закону України «Про ринок електричної енергії» та Закону України «Про ринок природного газу» щодо забезпечення захисту прав побутових споживачів шляхом спрямування природного газу, накопиченого у газових сховищах під час неопалювального періоду, та вітчизняного видобутку державними підприємствами на потреби населення, відповідно до якої природний газ, що видобувається на території України державними газодобувними підприємствами має бути спрямований на потреби захищеним споживачам, а також відновлення тарифів (в тому числі пільгових) на електроенергію для населення, які діяли до 1 січня 2021 року.

*Щодо внесення змін до Закону України «Про ринок електричної енергії»
(далі – Закон)*

Так, проєктом Закону до вразливих споживачів пропонується віднести:

- населення, яке проживає в 30-кілометровій зоні атомних електростанцій;
- населення, яке проживає в житлових будинках, обладнаних кухонними електроплитами у тому числі в сільській місцевості;
- населення, яке проживає в житлових будинках (у тому числі в житлових будинках готельного типу, квартирах та гуртожитках), обладнаних у встановленому порядку електроопалювальними установками (у тому числі в сільській місцевості);
- населення, яке проживає в багатоквартирних будинках, не газифікованих природним газом і в яких відсутні або не функціонують системи централізованого тепlopостачання (у тому числі в сільській місцевості);
- багатодітні, прийомні сім'ї та дитячі будинки сімейного типу;
- гуртожитки (які підпадають під визначення «населення, яке розраховується з енергопостачальною організацією за загальним розрахунковим засобом обліку»);
- інші категорії вразливих споживачів, визначені у встановленому Кабінетом Міністрів України порядку.

Разом з тим, проектом Закону пропонується побутовим споживачам, які проживають в 30-кілометровій зоні атомних електростанцій, відпуск електричної енергії проводити за цінами у розмірі 70 відсотків від рівня фіксованої ціни для відповідної категорії побутових споживачів, та відновлення цін (в тому числі пільгових) на електроенергію для населення, які діяли до 1 січня 2021 року.

Реалізація зазначеної законодавчої ініціативи призведе до збільшення кількості пільгової категорії споживачів.

Водночас, варто зазначити, що відповідно до абзаців другого та третього пункту 4 частини третьої статті 7 Закону України «Про ринок електричної енергії» ціни та тарифи на ринку електричної енергії, що регулюються державою, не повинні допускати перехресного субсидювання між користувачами системи. Збільшення кількості пільгових категорій споживачів на законодавчому рівні може призвести або до зростання ціни на електроенергію для промисловості, або до погіршення фінансового стану стратегічних енергетичних підприємств державної форми власності.

Разом з тим повідомляємо, що стаття 12 Закону України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку» від 08.02.1995 № 39/95-ВР передбачає пільги з оплати за спожиту електричну енергію для населення, яке постійно проживає в 30-кілометровій зоні атомних електростанцій, відповідно до статті 17 Закону України «Про електроенергетику». Стаття 17 Закону України «Про електроенергетику» втратила чинність з дати початку дії нового ринку електричної енергії, згідно з пунктом 23 розділу XVII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону.

Міненерго підтримує необхідність запровадження механізмів для захисту усіх категорій вразливих споживачів.

Зокрема, надання адресних монетизованих субсидій незахищеним верствам населення в незалежності від місця їх проживання, оскільки, окрім населення, яке проживає в зоні АЕС, на відповідні пільги, через наявність небезпечних та шкідливих факторів, зокрема, може претендувати населення в зонах розміщення теплових електростанцій, шахтарських містечок, зони розмежування тощо. Як наслідок, прийняття проекту Закону може бути дискримінаційним по відношенню до зазначених категорій споживачів.

Водночас, Міненерго спільно з НКРЕКП, НЕК «Укренерго», ДП «НАЕК «Енергоатом» та іншими учасниками ринку електричної енергії продовжує подальше напрацювання сценаріїв фінансового збалансування ринку електричної енергії, на підставі якого будуть розроблені удосконалені зміни до ПСО, що забезпечать його сталу роботу на довгостроковий термін. Зазначені зміни, зокрема, передбачатимуть додаткові механізми захисту соціально незахищених верств населення.

Щодо внесення змін до Закону України «Про ринок природного газу»

Цілі і завдання проекту Закону у частині внесення змін до Закону України «Про ринок природного газу» (далі – Закон) – забезпечення захисту прав побутових споживачів шляхом спрямування природного газу, накопиченого у газових сховищах під час неопалювального періоду, та вітчизняного видобутку державними підприємствами на потреби населення, відповідно до якої

природний газ, що видобувається на території України державними газодобувними підприємствами має бути спрямований на потреби захищеним споживачам.

Проектом Закону також пропонується доповнити новою статтею 11¹ Закон, щодо спрямування природного газу, накопиченого у газових сховищах під час неопалювального періоду, та вітчизняного видобутку державними підприємствами на потреби населення, відповідно до якої природний газ, що видобувається на території України державними газодобувними підприємствами має бути спрямований на потреби захищеним споживачам.

Відповідно до положень Закону захищеними споживачами є побутові споживачі, приєднані до газорозподільної системи, підприємства, установи, організації, що здійснюють надання важливих суспільних послуг та приєднані до газотранспортної або газорозподільної системи, а також виробники теплової енергії для потреб таких споживачів або підприємств, установ, організацій за умови, що виробництво теплової енергії для потреб таких споживачів або підприємств, установ, організацій.

Крім того, прикінцевими положеннями проекту Закону пропонується обмежити рентабельність газодобувних підприємств, товарна продукція яких спрямовуватиметься на потреби населення, на рівні 30 відсотків, а можливі інвестиційні програми таких газодобувних підприємств покривати за рахунок позикових коштів державних банків з подальшою компенсацією відсоткових платежів за рахунок коштів державного бюджету.

Вказана ідея підтримується Міненерго. Також Міненерго напрацьовано проект постанови Кабінету Міністрів України «Про організацію та проведення спеціальних біржових аукціонів з продажу природного газу власного видобутку для забезпечення потреб населення (на перехідний період)».

За логікою проекту акту Уряду, АТ «Укргазвидобування» щомісяця продає природний газ постачальниками для забезпечення потреб у природному газі побутових споживачів (населення).

Вказаний процес відбувається на спеціальних біржових аукціонах з продажу природного газу власного видобутку для забезпечення потреб населення (закритого типу).

Природний газ виступатиме у якості стандартизованого біржового продукту (номінація підписується виключно, якщо у постачальника є портфоліо на побутового споживача або газ, зберігається у газосховищі для побутового споживача).

У зазначеному вище, випадку буде розуміння розміру ціни на природний газ на торгах (оскільки можна поррахувати вартість закачки/викачки газу із газосховища, транспортування природного газу і маржу постачальника).

У населення буде розуміння розміру ціни на природний газ на рік («річний продукт»).

Потрібно буде надати АТ «Укргазвидобування» право продавати форвардний контракт на природний газ через біржу.

Також необхідно врегулювати взаємовідносини АТ «Укргазвидобування» та Оператора газосховищ (АТ «Укртрансгаз») в частині зберігання природного газу під вказані вище цілі.

Замовником зберігання природного газу має бути АТ «Укргазвидобування».

Також, реалізація зазначених механізмів може надати операторам ГРМ дешевий ресурс природного газу для закупівлі природного газу на покриття їх виробничо-технологічних втрат (ВТВ), що, в свою чергу, зможе понизити розмір тарифу на послуги з розподілу природного газу для побутового споживача.

На думку Міненерго, зазначена концепція могла б лягти в основу цього проєкту Закону.

Також проєктом Закону пропонується:

- уточнити повноваження Кабінету Міністрів України щодо прийняття рішення про покладання спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу у разі встановлення режиму надзвичайної ситуації та/або карантину на всій території України;

- уточнити повноваження Кабінету Міністрів України при покладанні спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу визначати максимальну ціну, за якою здійснюється постачання природного газу та граничний рівень торговельної надбавки (націнки) для захищених споживачів.

Згідно з частиною другою статті 12 Закону, з 01.08.2020 постачання природного газу для побутових споживачів, здійснюється за цінами, що вільно встановлюються між постачальником та споживачем, крім випадків, передбачених цим Законом.

Положенням про покладання спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 19.10.2018 № 867 «Про затвердження Положення про покладання спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу» (далі – Положення) на АТ «Національна акціонерна компанія «Нафтогаз України» було покладено обов'язок до 20 травня 2021 року постачати природний газ на умовах та у порядку, що визначені цим Положенням, лише виробникам теплової енергії.

Перший заступник Міністра

Юрій ВЛАСЕНКО

_____ 2021 р.